

Контроль реальної заробітної плати: податкові зміни 2016

Шевчук Л.П.

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький фінансово-економічний університет

Рубанська В.В., Яловенко В.О.

студенти
Вінницького фінансово-економічного університету

Розглянуто стан, проблеми і перспективи розвитку контролю реальної заробітної плати в умовах податкових змін. Запропоновано контроль реальної заробітної плати з використанням економічних важелів впливу, зокрема, регресивно-прогресивного методу розрахунку єдиного соціального внеску та поділу заробітної плати на дві частини та, як наслідок, детінізація та легалізація оплати праці.

Ключові слова: контроль, легалізація, детінізація, оплата праці, регресивно-прогресивний метод.

Шевчук Л.П., Рубанська В.В., Яловенко В.О. КОНТРОЛЬ РЕАЛЬНОЙ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ: НАЛОГОВЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ 2016

Рассмотрено состояние, проблемы и перспективы развития контроля реальной заработной платы в условиях налоговых изменений. Предложен контроль реальной заработной платы с использованием экономических рычагов влияния, в частности, регрессивно-прогрессивного метода расчета единственного социального взноса и разделения заработной платы на две части и как следствие детенизация и легализация оплаты труда.

Ключевые слова: контроль, легализация, детенизация, оплата труда, регрессивно-прогрессивный метод.

Shevchuk L.P., Rubanska V.V., Yalovenko V.O. CONTROL REAL WAGES, TAX CHANGES IN 2016

The state, problems and prospects of development of control of real zarobitnoy, is Considered in the conditions of tax changes. Control of the real wage is offered with the use of economic instruments of influence of, zokrema regressive progressive to the method of calculation of the unique social payment and division of ettlings on two parts and as a result detinizaciya of payment of labour.

Keywords: control, legalization, detinizaciya, payment of labour, regressive progressive method.

Постановка проблеми. В умовах реформування економіки України особливої актуальності набувають питання виплати реальної оплати праці в умовах змін щодо її оподаткування. Одним із напрямів вирішення цього питання є контроль виплати реальної заробітної плати. Адже податкові зміни щодо навантаження на бізнес-одиниці повинні сприяти легалізації заробітної плати за рахунок зменшення податкового тиску. Відповідно виникає потреба розгляду даного питання через призму контролю оплати праці, яка сприятиме її легалізації і буде обумовлена не тільки соціальними стандартами, але й потребами бізнесу та надходженнями бюджетів і соціальних фондів. Це вимагає удосконалення методики та організації контролю реальної оплати праці в умовах податкових змін.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання фінансового контролю займає важливе місце у наукових дослідженнях учених-економістів зарубіжної та вітчизняної науки. Так, тео-

ретичні та практичні аспекти організації та методології фінансового контролю досліджувалися у працях таких науковців, як М.І. Баканова, М. Беккера, В. Бжезін, В.В. Бурцева, О.Д. Василик, Н.Г. Виговська, І.В. Грицюк, В.О. Шевчук та ін. Враховуючи результати проведених раніше досліджень щодо контролю, варто зауважити, що не вирішеною залишається низка питань, пов'язаних із необхідністю дослідження ролі контролю щодо виплати реальної заробітної плати і формування його механізму з використанням економічних важелів впливу та, як наслідок, легалізація та детінізація оплати праці.

Формулювання цілей. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій розвитку фінансового контролю реальної заробітної плати щодо впливу на процеси легалізації та детінізації оплати праці і як наслідок збільшення ресурсів бюджетів та соціального фонду.

Виклад основного матеріалу. Передумовою сталого соціально-економічного розвитку кожного регіону є наявність фінансових ресурсів, які прямо пов'язані з легалізацією заробітної плати та оптимізацією оподаткування. Зважаючи на це особливої актуальності набуває дослідження теоретико-практичних аспектів контролю оплати праці з огляду на податкове реформування та європейську інтеграцію України. Обґрунтування доцільності застосування в економічній практиці фінансових інструментів контролю оподаткування заробітної плати, які сприятимуть виконанню управлінської функції щодо реальної оплати праці і, як наслідок, збільшення фінансових ресурсів місцевих бюджетів, підвищення ефективності аналітичної роботи і якість виконання зовнішніх та внутрішніх контрольно-аналітичних процедур перевіряючими.

Проте аналіз наукових джерел свідчить про недостатню увагу щодо організації та вдосконалення всіх аспектів контролю в умовах реформування оподаткування заробітної плати. Залишаються нерозв'язаними питання контролю з позиції наукового та прикладного характеру, що потребує вдосконалення методики контролю із застосуванням фінансових інструментів контролю процесів, пов'язаних з оплатою праці в нових умовах.

Прийняття ефективних управлінських рішень можливо лише за раціональної організації контролю, який повинен виконати одну із функцій – управління. Використання даних системи контролю забезпечить вищу результативність та визначать раціональність контрольної діяльності в напрямку виплати реальної оплати праці. Результати контролю заробітної плати дозволять бізнесу правильно планувати фінансові ресурси для свого розвитку з одного боку та сприятимуть розвитку економіки в цілому за рахунок збільшення надходжень до бюджетів та соціальних фондів з іншого.

Дослідження питань, пов'язаних із теоретичними аспектами функціонування системи контролю реальної оплати праці, спрямовано на вивчення впливу законодавчих змін 2016 року щодо оподаткування оплати праці. На основі прийняття законодавчих змін 2016 року оподаткування оплати праці зменшилося майже вдвічі і склало нарахування єдиного соціального внеску 22%. Дані податкові зміни повинні сприяти збільшенню розміру офіційного рівня заробітної плати, адже це сприяє зменшенню використання обі-

гових коштів бізнес-одиниць за рахунок зниження податкового навантаження у частині сплати єдиного соціального внеску.

Варто зазначити, що відбулися зміни до порядку нарахування єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ) на заробітну плату, згідно з якими вже починаючи з 1 січня 2016 року відповідно до ст. 4, 7 і 8 Закону про ЄСВ утримання із заробітної плати даного внеску (3,6; 2,6; 6,1%) взагалі не здійснюється [4], та значно зменшилися ставки нарахування ЄСВ, яка з 2016 року складає 22% і є єдиною для всіх галузей. Дана ставка застосовується до суми заробітної плати, лікарняних та декретних виплат, винятком є оплата працівників-інвалідів. Також збережені пільгові ставки ЄСВ у розмірі 8,41% бази оподаткування для підприємств та всеукраїнських громадських організацій інвалідів. Фізичним особам, які працюють за сумісництвом, ЄСВ необхідно нараховувати із реального розміру заробітної плати, навіть якщо сума нижча за мінімально встановлений розмір.

Відповідно, зменшення оподаткування оплати праці повинно кардинально вплинути на зростання офіційної реальної оплати праці, однак варто зазначити, що розмір заробітної плати майже не змінився, що потребує належного контролю, адже це негативно позначиться на надходженнях до місцевого бюджету та соціальних фондів.

В Україні необхідно провести ефективну державну політику, яка сприятиме реальній оплаті праці, адже більшість бізнес-одиниць проводить політику «заморожування» заробітної плати, щоб зменшувати витрати сплачуючи нелегально.

На нашу думку, для вирішення даного проблемного питання – легалізації оплати праці – необхідно використати фінансовий контроль щодо сплати реальної офіційної заробітної плати використовуючи економічні важелі впливу на даний процес.

Аналізуючи реформування податкової системи в частині оподаткування оплати праці більшість науковців і практиків відзначають позитивним те, що зменшення ставки єдиного соціального внеску позитивно впливатиме на реальну оплату праці [6].

Постає необхідність дослідження даної проблеми через призму контролю та впровадження нових фінансових інструментів у частині оподаткування оплати праці, що сприятиме оптимізації податкової системи та призведе до виплати реальної легальної заробітної плати шляхом моделювання ефективної

системи контролю з використанням економічних важелів впливу.

В умовах зменшення оподаткування заробітної плати в частині єдиного соціального внеску у 2016 році дослідження проблеми тіньової економіки потребує запровадження нових фінансових інструментів контролю, що унеможливить використання тіньових схем виплати заробітної плати.

На нашу думку, для вирішення даної проблематики нагальною є потреба розробки методики контролю щодо обґрунтованого підходу до легалізації заробітної плати. Запропонований нами механізм контролю оподаткування оплати праці оснований на застосованні різних відсоткових ставок єдиного соціального внеску до бази оподаткування, якою є фонд оплати праці та використавши для розрахунку єдиного соціального внеску регресивно-прогресивний метод, що сприятиме виплаті реальної заробітної плати.

Суть розрахунку єдиного соціального внеску регресивно-прогресивним методом полягає в тому, що для мінімальної та максимальної заробітної плати ставка ЄСВ матиме тенденцію до зростання, тоді як до середньої заробітної плати буде застосована ставка в межах 22%, що є надзвичайно актуально для легалізації заробітної плати. Дана пропозиція спонукатиме бізнес до сплати середньої заробітної плати, адже розмір єдиного соціального внеску буде найнижчий, тоді як для максимального, мінімального та гарантованого розміру ставка буде мати тенденцію до зростання, що буде не вигідним для бізнес-одиниць.

Використання інструментів фінансового контролю в даній ситуації сприятиме детінізації оплати праці. Відповідно, найнижча ставка нарахування ЄСВ буде застосована до заробітної плати в межах 5000 грн – 22%, що повинно позитивно впливати на виплату реальної оплати праці та надходжень бюджету і соціального фонду.

Розглядаючи проблему тіньової зайнятості населення в аспекті ухилення від сплати податків, доцільно виділити такі проблемні питання:

- робота без укладання з працюючими договорів;
- приховування від обліку та оподаткування розмірів реальної заробітної плати найманих працівників;
- не сплати ЄСВ до пенсійного фонду та ПДФО – до бюджету.

Вирішити поставлені проблемні питання можна за допомогою інструментів контролю,

який слід проводити з використанням таких елементів – рахунки та подвійний запис. Можна запропонувати використати такі субрахунки:

- 661.1 «Розрахунки по оплаті праці в розмірі мінімальної заробітної плати та граничного розміру оплати праці»;
- 661.2 «Розрахунки по оплаті праці в розмірі перевищення»;
- 651.1 «За рахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування в частині граничного розміру оплати праці»;
- 651.2 «За рахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування в частині понад граничний розміру оплати праці».

У бухгалтерському обліку нарахування суми єдиного соціального внеску відображається таким чином:

- Дт 92 Кт 651.1 в межах мінімальної та граничного розміру оплати праці;
- Дт 92 Кт 651.2 в межах середньої оплати праці.

Варто також враховувати, що за умови сплати мінімальної заробітної плати та граничного розміру доходу на визначення суми податку з доходів фізичних осіб впливатиме податкова соціальна пільга. Згідно із підпунктом 169.4.1 Податкового кодексу України податкова соціальна пільга у 2016 р. становить 689,00 грн. Граничний розмір доходу, що дає право на застосування податкової соціальної пільги з 1 січня 2016 року становить 1930 грн, при цьому одному з батьків на дітей визначається пільга кратно їх кількості.

Нормами Державного бюджету на 2016 рік змінено також ставку оподаткування, що відповідала за нарахування податку з доходів фізичних осіб і встановлено єдиний розмір – 18% незалежно від суми виплати та враховуючи при розрахунках податкову соціальну пільгу [1].

У бухгалтерському обліку утримання податку на доходи фізичних осіб відображається таким чином:

- Дт 661.1 Кт 64 в межах мінімальної та граничного розміру оплати праці;
- Дт 661.2 Кт 64 в межах середньої оплати праці.

Отже, контроль реальної заробітної плати необхідно проводити за допомогою рахунків, подвійного запису щодо перевірки розрахунків утримання податку на доходи фізичних осіб та розрахунку єдиного соціального внеску регресивно-прогресивним методом за

умови поділу оплати праці на дві частини: в розмірі гранично гарантованого фонду оплати праці, до яких застосовується податкова соціальна пільга та середнього розміру оплати праці.

Висновки з цього дослідження. У процесі дослідження запропоновано контроль реальної оплати праці здійснювати на основі запропонованої методики розрахунку єдиного соціального внеску з розподілом заробітної плати на дві складових, які в обліку будуть відображатися на окремих субрахунках та застосуванням регресивно-прогресивного методу

для розрахунку ставки єдиного соціального внеску. Ця пропозиція в умовах реформування податкової системи дасть можливість легалізувати та детінізувати оплату праці за допомогою використання фінансових інструментів контролю.

Доцільно подальше вивчення переваг даної методики контролю, яка дасть можливість збільшити офіційну заробітну плату, надходження до бюджетів і соціальних фондів і в майбутньому необхідно визначити економічний ефект від даної пропозиції в умовах реформування податкової системи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» від 25.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=928-VIII>.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=№ 909-VIII>.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main. 911-VIII>.
4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=№ 2464-VI>.
5. Шевчук А.А. Моделювання контролю фінансових ресурсів згідно з запропонованою методикою та визначення її ефективності / А.А. Шевчук, Л.П. Шевчук // Вісник Хмельниць. нац. ун-ту. Економічні науки, 2014. – № 6. т. 1 – С. 157-162.
6. Шевчук А.А. Контроль зменшення ЄСВ – інструмент збільшення фінансових ресурсів місцевих бюджетів / А.А. Шевчук, Л.П. Шевчук // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси» : зб. наук. пр. – Луцьк. – 2015. – Вип. № 12(45). – Ч. 1. – С. 387-393.